

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

*Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського*

Серія: Педагогіка і психологія

№ 44 • 2015 р.

НАУКОВІ ЗАПИСКИ
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського.
Серія: Педагогіка і психологія
№ 44 • 2015 р.

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського від 25 листопада 2015 р. (протокол №6)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

- Шахов В. І.** – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, професор, завідувач кафедри психології; доктор педагогічних наук, професор (відповідальний редактор).
- Акімова О. В.** – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, професор, завідувач кафедри педагогіки; доктор педагогічних наук, професор (заступник відповідального редактора).
- Балл Г. О.** – Інститут психології ім. Г. С. Костюка НАПН України, завідувач лабораторії методології та теорії психології, доктор психологічних наук, професор член-кореспондент НАПН України.
- Бондар В. І.** – Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, директор Інституту педагогіки і психології; доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України.
- Брилін Б. А.** – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, доктор педагогічних наук, професор кафедри ансамблевої гри та естрадного мистецтва.
- Галузяк В. М.** – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, доцент кафедри педагогіки; кандидат психологічних наук, доцент (відповідальний секретар).
- Гуревич Р. С.** – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, директор інституту магістратури, аспірантури і докторантури; доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України.
- Гусак П. М.** – Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, завідувач кафедри соціальної педагогіки та педагогіки вищої школи; доктор педагогічних наук, професор.
- Карпенко З. С.** – Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника, завідувач кафедри педагогічної та вікової психології; доктор психологічних наук, професор.
- Коломієць А. М.** – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, завідувач кафедри математики і методики навчання математики; доктор педагогічних наук, професор.
- Мазур Пьотр** – Вища Державна Професійна Школа м. Хелм, завідувач кафедри педагогіки, доктор габілітований, професор (Польща).
- Ничкало Н. Г.** – доктор педагогічних наук, професор, академік-секретар відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України.
- Паламарчук О. М.** – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології.
- Сова Йозеф** – Старопольська школа вища в м. Кельце; доктор габілітований, професор (Польща).
- Сухомлинська О.В.** – доктор педагогічних наук, професор, академік-секретар відділення теорії та історії педагогіки Національної академії педагогічних наук України.
- Тарасенко Г. С.** – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, завідувач кафедри педагогіки та методики дошкільної і початкової освіти; доктор педагогічних наук, професор.
- Шандор Палфі** – Дебреценський університет, Гойдубесерменське відділення, доктор педагогічних наук, (Угорщина).
- Шурек-Борута Аліна** – Університет Шльонський у Катовіце, керівник закладу суспільної педагогіки та міжнародної освіти; доктор габілітований, професор (Польща).

**Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія. Випуск 44 / Редкол.: В.І. Шахов (голова) та ін. – Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. – 378 с.
ISBN 978-966-2770-30-8**

У збірнику розміщені наукові статті з актуальних проблем сучасної педагогіки та психології, в яких розкриваються питання дидактики, теорії і методики виховання, професійної освіти, соціальної педагогіки, порівняльної педагогіки, історії педагогіки, педагогічної психології. Серед авторів публікацій відомі науковці України та зарубіжжя.

Публікації збірника адресовані науковцям, викладачам, учителям, студентам, а також усім, хто цікавиться проблемами сучасної педагогіки та психології.

Збірник внесений до переліку наукових фахових видань України постановою президії ВАК України від 10.02.2010 р. № 1-05/1

Літературний редактор: М.О. Давидюк, А.І. Марченко
Комп'ютерний набір і верстка: Н.Р. Опушко

ЗМІСТ

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ

Akimova O.V. READING MOTIVATION IN MODERN REPRESENTATIVES OF VARIOUS SOCIAL GROUPS.....	6
Галузяк В.М. ПЕДАГОГІЧНА ВЛАДА: СУТНІСТЬ, ФОРМИ, ЕФЕКТИ.....	9
Завалевський Ю.І. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВЧИТЕЛЯ.....	18
Іваницька Н.Л. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МОВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	24
Ціхоцька О.А. ГУМАНІСТИЧНІ ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ НА ЛЮДИНУ КРИЗЬ ПРИЗМУ РЕЛІГІЙНОЇ ЕТИКИ.....	28

ДИДАКТИКА

Бурковська З.Є. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ.....	32
Васаженко Н. О. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ЕКОНОМІСТІВ.....	37
Волошина О.В. ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ПЕДАГОГІЧНОГО ЦИКЛУ.....	41
Горпніч Т.І. ПЕДАГОГІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ В НАВЧАННІ ЧИТАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ (НА ПРИКЛАДІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ПРОФІЛЮ).....	44
Каплінський В.В. ОСНОВНІ СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ЗМІСТУ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА.....	49
Клітний С. В., Коломієць Д. І. ПСИХОЛОГІЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ ПОНЯТЬ.....	55
Коршевнюк Т.В. ЗМІСТ БІОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ШКОЛЯРІВ У КОНТЕКСТІ ГУМАНІТАРИЗАЦІЇ.....	60
Надкернична Л.І., Стадник С.В. ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ.....	65
Нікітченко Л. О. ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ.....	69
Пасічник О.С., Пасічник О.О. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ КОНСТРУЮВАННЯ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОГО ПОСІБНИКА З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ У ГАЛУЗІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	72
Палій Н.В., Стаценко Т.В. ЛІНГВОКУЛЬТОРОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЛЕКСИКИ.....	77
Шелудько І.В. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ОЦІНКА ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАННЯ ВАРІАТИВНИХ МОДУЛІВ ХУДОЖНЬОГО СПРЯМУВАННЯ УЧНІВ 5-9 КЛАСІВ.....	80

ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ

Васильсва С.А. ВИХОВАННЯ ПОЧАТКІВ ПАТРІОТИЗМУ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	84
Гладун О.В. ПІДЛІТОК З НИЗЬКИМ СТАТУСОМ І АУТСАЙДЕР: ХАРАКТЕРИСТИКИ ЯВИЩ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ В ІЄРАРХІЇ УЧНІВСЬКОГО КОЛЕКТИВУ.....	89
Коломієць Л.І., Григоруک Є., Яворська А. ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ І ЧИННИКИ ЕТНІЧНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ ЮНАЦТВА.....	93
Самойлов А.М. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ У ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ.....	97
Столяренко О.В., Столяренко О.В. ФІЛОСОФСЬКО-РЕЛІГІЙНІ ЗАСАДИ ГУМАНІСТИЧНОГО ВИХОВАННЯ.....	102

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

Kostenko N.I. THE SYSTEM OF EXERCISES IN THE PROCESS OF FORMATION STUDENTS' FOREIGNCROSS – CULTURAL COMPETENCE.....	105
Баранюк В. В. ДІАГНОСТИКА СФОРМОВАНOSTІ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ.....	108
Білоконна Н.І. ЕМОЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	112
Грінченко Т.Д. ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ ДО КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДИТЯЧОМУ ХОРЕОГРАФІЧНОМУ КОЛЕКТИВІ.....	116
Давидюк М.О. СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ЗАГАЛЬНОПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ.....	120
Даниленко Л.І. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛЯ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ.....	123

Дармограй П.В. СУТНІСТЬ, ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОФІЦЕРІВ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ.....	127
Добровольська К.В. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОСВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ВНЗ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	132
Дубцова О.В. ІНТЕРПРОФЕСІЙНА ТА ІНТРАПРОФЕСІЙНА КОМУНІКАЦІЯ: КОМУНІКАТИВНА СТРАТЕГІЯ.....	137
Дудікова Л.В. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ВИЗНАЧЕННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ В ПРОЦЕСІ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ.....	142
Ельбрехт О.М. ПІДГОТОВКА МЕНЕДЖЕРІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА.....	146
Жиле Л.І. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ.....	150
Заблюцька І.М. ХІМІЧНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ.....	154
Загородній С.П. ГОТОВНІСТЬ КЕРІВНИКІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ІННОВАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ.....	158
Загоруй Р.В. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МАТЕМАТИКИ.....	161
Імеридзе М. Б. СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ МЕДІАОСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ У СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ.....	165
Калініченко А.І. ДИДАКТИЧНІ УМОВИ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОМУ ПЕРЕКЛАДУ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ВНЗ.....	168
Киливник В.В. СОЦІОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ.....	172
Колумбет О.М. ВПЛИВ МЕТОДИКИ СТИМУЛЬОВАНОГО РОЗВИТКУ ВЛУЧНОСТІ НА ПОКАЗНИКИ КООРДИНАЦІЙНИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТОК ПЕДАГОГІЧНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....	176
Латуша Н.В. ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ АГРОНОМІВ У АГРАРНИХ ВНЗ.....	180
Логвіненко А.Ю. ОРГАНІЗАЦІЯ СУБ'ЄКТ-СУБ'ЄКТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДО ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ УЧНІВ.....	185
Марченко О. О. ПРОЕКТИВНА МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНОГО-ОСОБИСТІСНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНЬОГО ІНЖЕНЕРА-МЕХАНІКА.....	188
Можаровська О.Є. ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ.....	193
Осіпенко І.П. ВИВЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ.....	198
Паржницький О. В. МОДЕЛЮВАННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИРОБНИЧОГО ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ТОКАРІВ У ФАХОВО-ОРІЄНТОВАНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	201
Раціборинська-Полякова Н.В., Римша О.В. ІНТЕРАКТИВНІ ПІДХОДИ ДО ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ У ВНЗ.....	206
Твердохліб Н.В. КРЕАТИВНІСТЬ У ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	211
Холковська І.Л. ДІАГНОСТИКА ЗАГАЛЬНОПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ.....	214
Чайка О.В. АКТУАЛІЗАЦІЯ ТВОРЧОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ.....	219
Швець О.А. МЕТОДИ ОЗНАЙОМЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ ІЗ СУЧАСНИМИ ТЕНДЕНЦІЯМИ В ДИЗАЙНІ ІНТЕР'ЄРУ.....	222
Якімець Ю.М. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОЕКТУВАЛЬНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ ТЕХНІКІВ-МЕХАНІКІВ АВТОТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ.....	227

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Зузяк Т.П. ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ М. І. ПИРОГОВА НА СХІДНОМУ ПОДІЛЛІ ЯК ПОПЕЧИТЕЛЯ КИЇВСЬКОГО УЧБОВОГО ОКРУГУ (1858-1861 Р.Р.).....	232
Сурсаєва І.С. ПРОФЕСІЙНЕ МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФЕЛЬДШЕРІВ: ІСТОРИКО-ДЕФІНІТИВНИЙ АНАЛІЗ.....	236
Шатковська І.С. ОСНОВНІ АСПЕКТИ МУЗИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ П.І.ЧАЙКОВСЬКОГО.....	240

ПОРІВНЯЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Ігнатова О.М. СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ В КАНАДІ.....	244
---	-----

СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Гурман А.В., Швець В.О. ПЕДАГОГІЧНІ ЗДІБНОСТІ Й ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ ВЧИТЕЛЯ, ЯКИЙ ПРАЦЮЄ З ДІТЬМИ-СИРОТАМИ.....	250
---	-----

ПСИХОЛОГІЯ

Shakhov W., Galek Cz. PSYCHOLOGIA ZACHOWAŃ AGRESYWNYCH W POLSKIEJ SZKOLE	254
Шахов В.В. РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ЯК ВАЖЛИВОГО НОВОУТВОРЕННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ	259

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «ХІМІЧНА ТА ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»

Вороненко Т.І. ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ПРОЕКТІВ З ХІМІЇ.....	263
Гиря О.О. МЕТОДИЧНА СИСТЕМА ФОРМУВАННЯ ХІМІЧНИХ ПОНЯТЬ ЗАСОБАМИ ПОЄДНАННЯ ЛОГІЧНОГО ТА ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ	267
Грабовий А.К. НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ ЯК ЧИННИК ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХІМІЇ.....	272
Іщенко А.А. ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ХІМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА У СВІТЛІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХІМІЇ	277
Косцова І.Г., Ляхова І.А. КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ЗНАНЬ ІЗ ЗАГАЛЬНОЇ ХІМІЇ СТУДЕНТІВ МЕТАЛУРГІЙНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	284
Крамаренко А.М. ЕКОЛОГО ОРІЄНТОВАНА ОСВІТА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	287
Копанцева Л.М. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРИКЛАДНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ НАВЧАННЯ ХІМІЇ МАЙБУТНІХ ТОВАРОЗНАВЦІВ	292
Криворучко А.В. ФОРМУВАННЯ ОЦІНЮВАЛЬНИХ УМІНЬ У МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ХІМІЇ	296
Ліцман Ю.В., Лебедєв С.Ю. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗНАНЬ З БІООРГАНІЧНОЇ ХІМІЇ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ВНЗ.....	301
Лукашова Н.І. ПЕДАГОГІЧНЕ ПРОЕКТУВАННЯ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХІМІЇ У ВИЩІ	306
Максимов О.С., Шевчук Т.О., Арабаджи Л.І. ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ У КУРСІ ХІМІЇ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ.....	311
Перетяцько В.В., Ткачук О.В. ЕКСКУРСІЯ НА ВИРОБНИЦТВО ЯК ОСНОВНА ОРГАНІЗАЦІЙНА ФОРМА ОЗНАЙОМЧОЇ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ-ХІМІКІВ.....	315
Прибора Н.А. ФОРМУВАННЯ В МОЛОДІ ЗНАНЬ ПРО БЕЗПЕКУ ЛЮДИНИ В КУРСАХ ХІМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН.....	319
Савчин М.М. ВИКОРИСТАННЯ АЛГОРИТМІВ У КУРСІ ХІМІЇ ЯК ЗАСІБ ТА МЕТОД ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ.....	324
Скиба Ю.А., Ярошенко О.Г. ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ ЕКОЛОГІВ У ПРОЕКТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	328
Чайченко Н.Н. ДИДАКТИЧНИЙ ПРИНЦИП СВІДОМОСТІ, АКТИВНОСТІ Й САМОСТІЙНОСТІ УЧНІВ У НАВЧАННІ ХІМІЇ	333

МАТЕРІАЛИ Шостої МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ УЧЕНИХ ТА СТУДЕНТІВ «СЛОВ'ЯНСЬКЕ МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ» (25-26 листопада 2015 р.)

Біліченко В.П. КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКА ЛАВРА ТА ПРАВОСЛАВНІ КОЛЕГІУМИ ЯК ОСНОВНІ ОСЕРЕДКИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ У ХVІІІ СТОЛІТТІ (ІСТОРИЧНИЙ ПОГЛЯД).....	338
Верещагіна-Білявська О.Є. АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ МАГІСТРАТУРИ.....	343
Гаврілова Л.Г. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ДО ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАСОБІВ.....	347
Горських Ю. В. ХОРЕОГРАФІЧНО-ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА В РЕСПУБЛІЦІ КАЗАХСТАН ТА РОСІЙСЬКІЙ ФЕДЕРАЦІЇ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ	352
Губіна О.В. ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ВІДДІЛЕНЬ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ.....	357
Ніколаєнко Л.І. МУЗИЧНО-ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	361
Шатковська І.С. МУЗИЧНЕ СЛОВ'ЯНОЗНАВСТВО У КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ НАУКОВОГО ПІДХОДУ ДО ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ МУЗИКИ.....	365
Шинкар О.А. МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МУЗИКОТЕРАПІЇ В ЕСТЕТИЧНОМУ ВИХОВАННІ УЧНІВ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	370
НАШІ АВТОРИ.....	374

Література

1. Главацька О.Л. Основи самовиховання особистості : навчально-методичний посібник / О.Л. Главацька. – Тернопіль, 2008. – 206 с.
2. Калініченко А.Л. Самовиховання як фактор формування особистості / А.Л. Калініченко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка і психологія. Вип. 10. – Вінниця, 2000. – С. 68-73.
3. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання: навч. посіб. / С.Г. Карпенчук. – 2-ге вид., доповн. і переробл. – К. : Вища шк., 2005. – 341с.
4. Оржеховська В.М. Посібник з самовиховання: навч. посібник / В.М. Оржеховська, Т. В. Хілько, С. В. Кириленко; Міністерство освіти України, Ін-т змісту і методів навчання. – Київ : ІЗМН, 1996. – 192 с.
5. Фіцула М. М. Педагогічні проблеми перевиховання учнів / М.М. Фіцула. – Тернопіль, 1993. – 140 с.
6. Фіцула М.М. Відхилення у поведінці неповнолітніх: шляхи їх попередження та подолання: навчально-методичний посібник / М.М. Фіцула, І.І. Парфанович. – Тернопіль: «Навчальна книга – Богдан», 2008. – 432 с.

УДК 37.034

ФІЛОСОФСЬКО-РЕЛІГІЙНІ ЗАСАДИ ГУМАНІСТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

О.В.Столяренко, О.В.Столяренко

У статті розкриті філософсько-релігійні засади гуманістичного виховання. Представлений ретроспективний погляд на роль християнства у формуванні особистості, здійснено аналіз релігійних ідей, пов'язаних з майбутнім, визначено їх роль у засвоєнні молоддю загальнолюдських гуманістичних цінностей.

Ключові слова: християнство, гуманістичні цінності, загальнолюдські цінності, християнська етика, гуманістичне виховання особистості.

ФИЛОСОФСКО-РЕЛИГИОЗНЫЕ УСТОИ ГУМАНИСТИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ

Е.В.Столяренко, О.В.Столяренко

В статье раскрыты философско-религиозные основы гуманистического воспитания. Представленный ретроспективный взгляд на роль христианства в формировании личности, осуществлен анализ религиозных идей, связанных с будущим, определена их роль в усвоении молодежью общечеловеческих гуманистических ценностей.

Ключевые слова: христианство, гуманистические ценности, общечеловеческие ценности, христианская этика, гуманистическое воспитание личности.

PHILOSOPHICAL AND RELIGIOUS PRINCIPLES OF HUMANISTIC EDUCATION

Olena Stoliarenko, Oksana Stoliarenko

The article covers the philosophical and religious principles of humanistic education. It presents the retrospective view on the role of Christianity in the process of a personality forming. The authors of the article analyze different religious ideas connected with the future and their role in the adoption of common to all mankind human values by the youth.

Nowadays young people don't follow philosophical and religious views and ideas and often even don't understand their meaning. Therefore, it is important for educators and teachers to work out an effective educational strategy, develop the spiritual sphere of a personality, form value-oriented attitudes and sustainable behavioral stereotypes based on common to all mankind humanistic and spiritual values. All these efforts should be directed to ensuring the conditions for a happy existence of each person «here» and «now», the ability to feel joy and satisfaction by his work in favor of the common goodness and welfare, the feeling of necessity to help and support another people and undisputed recognition of universal values. This is the main task of humanistic education, that will be the most effective given that the support of religious and philosophical principles in the course of a personality formation are provided.

Keywords: Christianity, humanistic values, common to all mankind human values, Christian ethics, humanistic education of the personality.

Постановка проблеми. Філософські та релігійні засади гуманістичного виховання викликають посилену увагу науковців і практиків. Релігійне виховання в християнстві має багато позитивного для духовно-морального розвитку особистості. Тому вкрай важливим видається вивчення християнської етики, здійснення ретроспективного аналізу ідей, покладених в основу гуманістичного виховання молоді.

Аналіз останніх наукових досліджень з даної проблематики. Переважна більшість філософів розглядають духовне оновлення суспільства з позицій пріоритету гуманістичних цінностей (І.Герасченко, Д.Донцов, В.Ковальчук, І.Кравченко). Такі науковці, як Г. Ващенко, Ю. Завгородній, В.Зоц, В. Котусенко, О. Левченко, Ю. Терещенко доводять, що сформованість гуманістичних духовно-моральних ціннісних

орієнтацій – найважливіша передумова активності особистості в соціальній та культурно-історичній творчості. Не зважаючи на широке вивчення дослідниками різноманітних аспектів морального виховання, проблема формування духовного світу молоді людини, питання, що стосуються особливостей її морального розвитку, лише посередньо відображені в працях педагогічного спрямування. Деякі вчені розглядають духовне зростання через зв'язок моральності та духовності (І.Бех, Е. Бистрицький, С. Мягченко, Л. Попов, Н. Скрипченко). Духовний розвиток молоді людини з урахуванням процесів, що відбуваються в сучасному суспільстві аналізують Н.Бегека, І.Герашенко, В.Лекторський та ін. Л.Бабенко, О.Вишневський, А.Грантович, С.Леннок, Л.Орбан пояснюють специфіку формування гуманістичних цінностей, беручи за основу ідеї християнської етики.

Метою статті є ретроспективний аналіз тих ідей християнства, які сприяють духовному зростанню особистості, гуманістичному вихованню молоді наш час.

Виклад основного матеріалу. Християнство – плідна культурна традиція, зокрема, на його ґрунті виникає європейський персоналізм, у якому особистість визнається своєрідною святинею, абсолютом. А сенс найновіших антропологічних версій «зіпсованості» людини зводиться якраз до дискредитації біологічної природи людини й піднесення її духовності. Їхня основна теза: життя людини не має жодного сенсу, оскільки вона сама по собі – помилка еволюції. Парадокс виявляється в тому, що до такого висновку сьогодні дійшли не теологи, а вчені. На думку М.Бердяєва, європейські гуманісти вірять у можливість наукового обґрунтування людської природи [1]. Європейську культуру, на думку Т.Манна, визначають два елементи – античність і християнство. Але перший – ще навіть не язичництво. Стародавні Боги Греції, – Зевс, Аполлон, Афродіта – це не особистості, а як підкреслював А. Лосєв, гранично узагальнені природні та соціальні сили [3]. Звичайно, вони антропоморфні, були лише подобою людини, але все таки безособові, тому що ідея особистості передбачає розвинуту суб'єктивність, унікальність, духовність та свободу індивіда. А у східних слов'ян, на думку Г. Вагнера, «олюднення» таких сил взагалі знаходилось у зародковому стані. Характеризуючи, наприклад, Перуна, літописець зумів відзначити лише його золоті вуса, а що собою являло тіло, чи хоча б голова – залишилось невідомим. Риси зовнішності Стрибога, Хорса, Даждьбога були невідомі. Про духовні переваги християнства над язичництвом у атеїстичній літературі взагалі не згадувалося. Саме ж християнство у вульгарно-соціологічній думці визнавалось релігією рабів. Причому, абсолютно ігнорувався його внесок у розвиток усієї європейської та світової культури, а головне – в зміцнення віри як духовного надбання людини, її унікальної властивості. Ясперс вважає філософську віру засобом, який допоможе уникнути натиску архаїчних, язичницьких форм свідомості, що руйнують ідею особистості, її духовності [6]. Аналіз демонології в його праці «Філософська віра» цікавий не лише тим, що характеризує такий делікатний прошарок культури, який постійно знаходиться під загрозою воскресіння міфічних образів, повернення до язичницького мислення, а й містить застереження проти втрати духовності людини... Насправді, ми вважаємо, що людство проходить через різноманітні історичні форми свідомості, назавжди відкидаючи ті, які залишилися в минулому. Між іншим, як виявляється, ні міфи, ні архаїзми не зникають безслідно. Вони живуть у глибинах суспільної свідомості, ніби очікуючи повернення до сфери актуального буття. Очевидно, укорінення цих форм свідомості визначається запитамі людини, вірою, яка набула спотворених форм. Німецький філософ пропонує поміркувати про феномен духовності людини, її формування й розвиток [6]. Ось чому своє дослідження загалом, розробку стратегії формування духовного світу молоді людини, створення моделі виховання ціннісних ставлень ми будували на основі сучасних уявлень про особистість. З філософського погляду в цьому плані нас цікавить провідна позиція гуманізму – людина – міра всіх речей, турбота про її духовність.

Про те, як народилася перша формула «людського», ми дізналися, вивчаючи першоджерела, філософську літературу. Афоризм «Людина є мірою всіх речей» пов'язують з іменем стародавнього грецького мислителя з Абрадери – Протагора (біля 490 р. – біля 420 р. до н.е.). Якщо вдуматися в цю чеканну максиму, то й сьогодні вона здається цілком чіткою і точною. Однак важко назвати іншу формулу, яка б викликала стільки різних думок і полеміку. Тодішні мислителі знаходили в ній зовсім інший сенс, ніж їхні сучасники й попередники. Проте неперехідне значення вислову Протагора полягає в тому, що це був перший маніфест гуманізму. Звичайно, античне людинолюбство не було повним і послідовним у рабовласницький період. Раб не вважався за людину. Але саме в античні часи зародилася ідея про духовність і розвиток людської особистості, утворилася перша форма демократії. Судження Протагора прагнув осмислити Платон у «Кратилі», «Теететі», «Законах», Аристотель у «Метафізиці» [3]. Воно відразу стало об'єктом дискусій та розмежувань, які стосувалися питань про те, яка людина, хто конкретно може бути мірою всіх речей, що означає міра, чому речі оцінюються за мірками людини. Зацікавленість зародилася в античні часи. У трохи зміненому вигляді вона виникає сьогодні і в християнській релігійній свідомості, і в світській гуманістичній традиції.

Німецький філософ Хайдеггер, вивчаючи джерела й сутність «гуманізму» та інших «ізмів», відзначає,

що йдеться про повернення людині духовності, людяності, що залежить від самої особистості [4; 5].

У широкому розумінні християнство – це також гуманізм, оскільки це віровчення, пронизане ідеєю спасіння життя людини та її душі. Історія людства розгортається в межах спасіння. Якими б різноманітними не були види гуманізму за метою і обґрунтуванням, вони, однак, усі сходяться на тому, що духовність визначається на фоні певного вже усталеного трактування природи, історії, світу, тобто усього суцього загалом.

Щоб задовольнити прагнення зрозуміти себе, сенс свого існування, людина шукала й шляхи духовної досконалості, (Сократ розгледів у собі «демона», Діоген шукав людину з ліхтарем у руках, французький філософ Б. Паскаль, розмірковуючи про велич і нікчемність людини, назвав її «мислячою тростиною»).

Аналізуючи пошуки у філософському плані, порівняємо три різні погляди, які виникли ще на початку людської історії, але у дещо зміненому вигляді для декого актуальні і сьогодні. Перша – позиція стоїцизму. Античні філософи-стоїки переконували своїх adeptів у тому, що життя переповнене драматизмом і трагізмом. Тільки сила духу й мужність допоможуть витримати усі біди, катастрофи, втрати й смерть. Якщо немає можливості жити, діяти, витримувати незгоди, то стоїки виправдовують самовбивство, добровільне зречення життя. Друга – гедоністично-епікурійська. Вона проповідує, що насолода – це найвище благо й критерій поведінки людини, до яких зводяться всі моральні вимоги. Епікурійці вважали джерелом всіх благ не душевну врівноваженість, а «відсутність страждань». Переживання трагічних ситуацій полягало не стільки у втіхах і задоволеннях, скільки в подоланні страждання. І думка про смерть виникла у цій системі суджень зовсім не для того, щоб прирівняти добро і зло. Роздуми про неї передбачали позбавлення сина землі від постійного, не виправного страху перед фізичним знищенням. Погляд епікурійця щодо цих проблем така: коли ми є, то смерті ще немає, коли ж настає смерть, то нас уже нема. Жадоба існування – єдина й незаперечна цінність, у якій «людина» і «Бог» ніби зливаються: божественне розвивається тільки тоді, коли індивід відчуває насолоду. Третя – теологічна. Прихильники цієї позиції вважають, що призначення людини набагато вище, ніж її земне існування. Згідно християнського постулату, за негідні вчинки чекає неминуча відплата у потойбічному житті, існує ідея про небесний рай і пекло. Християнину пропонується сприймати земне життя як підготовку до іншого, наступного, і, додає релігія, найголовнішого. Як наслідок, призначення людини полягає не в утвердженні земних цілей, а постійній турботі про свою духовність, високу моральність.

Висновки. У наш час молоді люди часто дотримуються описаних вище поглядів. Тому вкрай важливими для педагогів є вироблення ефективної стратегії виховання, розвитку духовної сфери особистості, формування ціннісних ставлень, вироблення стійких стереотипів, поведінки з опорою на гуманістичні загальнолюдські і духовні цінності. Спрямовані ці зусилля мають бути на забезпечення умов щасливого існування кожної особистості «тут» і «сьогодні», радості за свою діяльність на користь спільного блага, задоволення від допомоги й підтримки когось іншого, незаперечного визнання загальнолюдських цінностей. А це є головними завданнями гуманістичного виховання, яке найбільш ефективно буде здійснюватися лише за умови опори на релігійно-філософські засади формування особистості.

Література

1. Бердяев Н. А. Дух и реальность / Бердяев Н. А. – М.: ООО «Изд-во АСТ»; Харьков: Фолио, 2003. – 679 с.
2. Лосев А. Ф. История античной эстетики: Последние века (III -VI). – М.: Искусство, 1988. – ч.1. – 414 с.
3. Платон. Диалоги / Й. Котов та ін. (Пер. з давньогрец.). – 2 вид./ – К.: Основи, 1999. – 346 с.
4. Хайдеггер М. Время и бытие: Статьи и выступления / Мартин Хайдеггер. – М.: Республика, 1993. – 447с.
5. Хайдеггер М. Письмо о гуманизме / Перевод В.В. Библихина // Мартин Хайдеггер. – Время и бытие: Статьи и выступления. – М.: «Республика», 1993. – С. 205.
6. Ясперс К. Собрание сочинений по психопатологии / К. Ясперс. – В 2 т. – Т.1. – М.: Изд. центр «Академия»; СПб.: «Белый кролик», 1996. – 464 с.